

Żarki
(Woj. Śląskie)

Synagoga
i kirkut
(cmentarz żydowski)

W tych murach od 1870 r. do 1939 r. była synagoga
- miejsce zebrań religijnych i społecznych Żydów.
Po przebudowie w latach 1954 - 1957 obiekt stał się domem kultury.
Staraniem władz gminy i miłośników Żarek
w latach 2009 - 2011 został zrewaloryzowany i zmodernizowany
przy finansowym wsparciu Unii Europejskiej.

PAMIĘCI ŻYDÓW ŻARECKICH

Samorząd i Mieszkańcy

23 marca 2012 r.

These walls once housed a synagogue
- a place for religious and social gatherings
of the Jews of Żarki during the period 1870 - 1939.
It became the community center after the reconstruction in the years 1954 - 1957.

Thanks to Municipality of Żarki and the Friends of Żarki
and with financial support from the European Union,
the building was restored and renovated in the years 2009 - 2011.

In commemoration of the Jewish Community's presence
in Żarki over many generations.

The Żarki Town Council and Residents of Żarki

March 23 rd, 2012

Szlak Kultury Żydowskiej - Synagoga

The Jewish Culture Trail - the Synagogue

Synagoga-bóżnica to miejsce zgromadzeń, modłów, nauczania. Z lat 1790-1792 zachowały się informacje o dwóch synagogach żareckich, a ok. 1870 r. powstała trzecia, tzw. reformowana. Była najbardziej okazała, w unikatowym neoromańsko-mauretańskim stylu, który zatarła dopiero przebudowa w latach 1954-1957 po zniszczeniach hitlerowskich. Obok, od południa, stała mniejsza, ale starsza synagoga klasycystyczna, zrujnowana podczas wojny i okupacji. Podobny los spotkał rytuałną rzeźnię, łazienkę (mykwe) i budynek pomocniczo-edukacyjny (Cheder), które znajdowały się na zagłeczcu.

Obecny obiekt, to rozbudowana o 1/3 długości dawna synagoga. We wnętrzu zachował się pierwotny układ: sala główna, gdzie we wschodniej ścianie, w maleńkiej przybudówce było miejsce, na Torę (aron ha-kodesz), bima pośrodku. Do czasów rozpoczęcia w 2009 r. modernizacji istniał jeszcze balkon od zachodu, ślad po wcześniejszym babińcu. Zgodnie z przepisami religijnymi modlono się oddzielnie - mężczyźni na parterze, a kobiety na galerii. Remont z lat 2009-2011, finansowany ze środków Unii Europejskiej oraz Gminy Żarki, uratował budynek przed degradacją. W części historycznej, zachodniej, odtworzono elewację zgodnie z przedwojennym wzorem. Wymieniono dach, część ścian nośnych, instalacje, okna, drzwi. Stworzono salę poświęconą pamięci Żareckich Żydów. Zagospodarowano teren wokół budynku. Dawna synagoga od lat 50. XX w. służy jako dom kultury.

Dziś już nie słychać tu śpiewnych modłów Żydów, nikt nie zapala szabasowych świec...

Architectural drawing of the synagogue building, showing the main hall and the balcony. (Source: Jan Buzek)

Architectural drawing of the synagogue building, showing the main hall and the balcony. (Source: Jan Buzek)

Architectural drawing of the synagogue building, showing the main hall and the balcony. (Source: Jan Buzek)

Architectural drawing of the synagogue building, showing the main hall and the balcony. (Source: Jan Buzek)

Architectural drawing of the synagogue building, showing the main hall and the balcony. (Source: Jan Buzek)

Architectural drawing of the synagogue building, showing the main hall and the balcony. (Source: Jan Buzek)

Architectural drawing of the synagogue building, showing the main hall and the balcony. (Source: Jan Buzek)

Architectural drawing of the synagogue building, showing the main hall and the balcony. (Source: Jan Buzek)

Architectural drawing of the synagogue building, showing the main hall and the balcony. (Source: Jan Buzek)

Architectural drawing of the synagogue building, showing the main hall and the balcony. (Source: Jan Buzek)

Architectural drawing of the synagogue building, showing the main hall and the balcony. (Source: Jan Buzek)

Architectural drawing of the synagogue building, showing the main hall and the balcony. (Source: Jan Buzek)

Architectural drawing of the synagogue building, showing the main hall and the balcony. (Source: Jan Buzek)

Historical photograph of the synagogue building, showing the main hall and the balcony. (Source: Jan Buzek)

Historical photograph of the synagogue building, showing the main hall and the balcony. (Source: Jan Buzek)

Historical photograph of the synagogue building, showing the main hall and the balcony. (Source: Jan Buzek)

Historical photograph of the synagogue building, showing the main hall and the balcony. (Source: Jan Buzek)

Warto wiedzieć:
 - Skierując się autostopem, który dla się bezpłatnie wypocząć w punkcie informacyjnym w Żarkach lub skorzystać z bezpłatnego internetu i mobilnej werny portali słaski.pl
 - Pobierz „Opis historii Nowobezmych” stworzone przez Fundację Biuro Guberni z Bydgoski. Wejdź na stronę www.bezmych.pl
 - Wyświetl Progiety Żarki, lub zerknij smarfonem QR code. Możesz wysłać uwagi online lub podać je na komputer, telefon, przesyłać odtworzyć mp3, aby następnie wysłać na swój adres e-mail lub skontaktować się na ulicach.

Tekst przygotował: Katarzyna Katarzyna Płuta, Muzeum Żarki

Szlak Kultury Żydowskiej współfinansowany ze środków Samorządu Województwa Śląskiego oraz Gminy Żarki.

zdjęcia: tsw

[POWRÓT DO STRONY GŁÓWNEJ IKONOGRAFII](#)

Uzupełnienie Jana Niteckiego z 20.03.2026 r.

Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury w Żarkach

W tych murach od 1870 r. do 1939 r. była synagoga
- miejsce zebrań religijnych i społecznych Żydów żareckich.
Po przebudowie w latach 1954 - 1957 obiekt stał się domem kultury.
W latach 2009 - 2011 został zrewaloryzowany i zmodernizowany
przy finansowym wsparciu Unii Europejskiej.

PAMIĘCI ŻYDÓW ŻARECKICH

Samorząd i Mieszkańcy
23 marca 2012 r.

*These walls once housed a synagogue - a place for religious
and social gatherings of the Jews of Żarki during the period 1870 - 1939.
It became the community center after the reconstruction
in the years 1954 - 1957.
Thanks to Municipality of Żarki and the Friends of Żarki
and with financial support from the European Union,
the building was restored and renovated in the years 2009 - 2011.*

*In commemoration of the Jewish Community's presence
in Żarki over many generations.*

Szyja Szwarzberg (1822 - 1905)

Naczelny Rabin Żarek, autorytet religijny, autor książek i nauczyciel. W latach 1878 - 1905 przewodniczący sądu Gminy Żydowskiej w Żarkach. Spoczął na cmentarzu żydowskim w Żarkach przy ulicy Polnej, a nad jego grobem wzniesiono oheł jako upamiętnienie i wyraz szacunku dla Jego życia i dokonań. Jego wnuk, rabin Symcha Hersz Szwarzberg, był ostatnim Naczelnym Rabinem Żarek w latach 1913 - 1939.

Rzeźba na Szlaku Tradycji wykonana przez Marcina Flowera Poznańskiego.

Fundatorzy: Mieszkańcy Miasta i Gminy Żark
2025

Szyja Szwarzberg (1822 - 1905)

Chief Rabbi of Żarki, a respected religious authority, author, and teacher. From 1878 to 1905 he served as the Head of the Jewish Community Court in Żarki. He was laid to rest in the Jewish Cemetery in Żarki on Polna Street, and an oheł was erected over his grave as a memorial and a mark of respect for his life and achievements. His grandson, Rabbi Symcha Hersz Szwarzberg, was the last Chief Rabbi of Żarki, serving from 1913 to 1939.

A sculpture on the Trail of Tradition created by Marcin Flower Poznański.

Szlak Kultury Żydowskiej - Getto
The Jewish Culture Trail - the Ghetto

Podczas II wojny światowej eksterminacja ludności nie ominęła również Żarek. 4 września 1939 r., w dwa dni po wkroczeniu oddziałów Wehrmachtu do miasta, okupant dokonał aresztowań i rozstrzelał 102 osoby, w tym znaczną większość Żydów. Władze okupacyjne zlikwidowały samorząd żydowski i narzuciły Żydom Radę Starszych - Judenrat, która musiała wykonywać polecenia hitlerowców. Żydzi nie mogli opuścić miasta pod groźbą kary śmierci, musieli nosić opaski ze znakiem gwiazdy Dawida, ich domy były również oznakowane.

W lutym 1941 r. Niemcy utworzyli w Żarkach getto. Porządkowało je w domach w centrum miasta, przy Starym Ryнку. Nie było ogrodzone, jak w innych miastach, jego granice wyznaczały tablice ostrzegające, zakazujące wstępu ludności polskiej. W getcie umieszczono ponad 3 tys. osób. Jego likwidacja rozpoczęła się 6 października 1942 r., kiedy to na miejscu rozstrzelano ok. 500 osób, pozostałych Żydów zaś wywieziono do obozów zagłady w Treblince lub do gett w Częstochowie i Radomsku. Po likwidacji żareckiego getta pozostawiono pewną grupę żydowskich fachowców. Wykonywali prace na rzecz okupanta. Po kilku miesiącach i tych wywieziono.

The inhabitants of Żarki did not escape the extermination during the World War II. On 4 September 1939, two days after the German had entered the town, a lot of people - more arrested and 102 people were executed. They were mostly Jews. The leaders suppressed the Jewish autonomy and established the Jewish Council - Judenrat, that had to follow and fulfil the German orders. Jews could not leave the town, they had to wear the armbands with the symbol of David's star and their houses were also marked.

In February Germans created a ghetto which was organized in houses in the town centre around the Old Square. It was not enclosed like in other towns or cities, but the borders of the place were marked with warning boards forbidding the Polish to enter the place. Over three thousand Jews lived in the ghetto. On 6 October 1942 three hundred Jews were executed and the rest was taken to the extermination camps in Treblinka or to ghettos in Częstochowa and Radomsko. There were only very few Jews left in Żarki. Although they were specialists who had to work for Germans, they were taken away after a few months.

Teksty przygotował: Katarzyna Kubińska-Pluta, Wojtek Moczyła

Mendelch (Mendel) Werny
ur. 26.08.1825, Żarek
zm. 5.10.1892, Berlin
Do spoczynku pochowany
w Żarkach. Foto z archiwum Fundacji
Brama Culbertsona

Uczniowie żydowskiej
szkoły w Żarkach podczas
okupacji hitlerowskiej
fot. Josef Racor
Zdjęcie z archiwum Fundacji
Brama Culbertsona

Members of the Jewish
community in Żarki during
the Nazi occupation
Author - Josef Racor
Photo from the Archives of
the Culbertson Foundation

Żydzi z Żarek podczas
przymusowych prac po-
rządkujących grzeby po bombard-
owaniu Żarek w dniu 2
września 1939 r. fot. Josef
Racor

Jews from Żarki during
forced labor organizing the
bombing of Żarki on September 2, 1939
Author - Josef Racor

Foto z archiwum w Okręgu II wojny światowej, autor nieznany
Zdjęcie z "Kalendarz Obywatelskiego Komitetu Pamięci Narodowej"

Forced labor - World War II Unknown author. A photograph from the
archive of the "1939" Committee of National Remembrance.

Szlak Kultury Żydowskiej współfinansowany ze środków Samorządu Województwa Śląskiego oraz Gminy Żarki.

zdjęcia: Jan Nitecki

[POWRÓT DO STRONY GŁÓWNEJ IKONOGRAFII](#)